

ชื่อเมืองพัทลุง

ประวัติศาสตร์เมืองพัทลุง

เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ดังปรากฏหลักฐานจากการค้นพบขวานหินขัดในท้องที่ทั่วไปหลายอำเภอในสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13 -14) บริเวณเมืองพัทลุงเป็นแหล่งชุมชนที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดียในด้านพระพุทธศาสนาลัทธิมหายาน มีหลักฐานค้นพบ เช่น พระพิมพ์ดินดิบจำนวนมากเป็นรูปพระโพธิสัตว์ รูปเทวดาโดยค้นพบบริเวณถ้ำคูหาสวรรค์ และถ้ำเขาอกทะลุ

ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 19 เมืองพัทลุงได้ตั้งขึ้นอย่างมั่นคงภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยา ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ได้ปรากฏชื่อเมืองพัทลุง ในกฎหมายพระอัยการนาทหารหัวเมือง พ.ศ.1998 ระบุว่าเมืองพัทลุงมีฐานะเป็นเมืองชั้นตรี ซึ่งนับได้ว่าเป็นหัวเมืองหนึ่งของพระราชอาณาจักรทางใต้ ที่ตั้งเมืองพัทลุงในระยะเริ่มแรกนั้น เชื่อกันว่า ตั้งอยู่ที่เมืองสทิงพระ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน มักจะประสบปัญหาโดนโจมตีจากกลุ่มโจรสลัดมาเลย์ อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มโจรสลัดราแจะอารูและอูยงคนตะ ได้เข้าปล้นสดมภ์โจมตีเผาทำลายเมืองอยู่เนืองๆ

ในรัชสมัยพระเจ้าทรงธรรม ตะโตะโมกอล ชาวมุสลิมที่อพยพมาจากเมืองสาเลห์ บริเวณหมู่เกาะชวา ซึ่งเป็นต้นตระกูลของสุลต่านสุไลมาน แห่งเมืองสงขลาได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานค้าขาย ณ หัวเขาแดง แล้วตั้งประชาคมมุสลิมขึ้นตรงนั้นอย่างสงบ ไม่มีการขัดแย้งกับชาวเมืองที่อยู่มาก่อน ปักหลักอยู่ยาวนานจนมีผู้คนอพยพมาอาศัยอยู่มากขึ้น ในที่สุดก็พัฒนาขึ้นมาเป็นเมืองท่าปลอดภาษี มีเรือสำเภาแวะเข้ามาซื้อ

บทบาทของตะโตะโมกอลได้รับการสนับสนุนจากอาณาจักรศรีอยุธยาด้วยดี พระเจ้าทรงธรรมโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น "ข้าหลวงใหญ่" ผู้ดำรงตำแหน่งนี้ต่อมาคือท่านสุไลมานบุตรชายคนโต มีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาความสงบของพื้นที่ตั้งแต่ตอนล่างของนครศรีธรรมราช มาจดเขตปัตตานี ครอบคลุมครึ่งล่างของเมืองตรัง ปะเหลียนพัทลุง และสงขลานั้น นอกจากนี้ก็ต้องเก็บส่วยสาอากรส่งถวายพระเจ้าแผ่นดินที่กรุงศรีอยุธยา ท่านสุไลมานก็ได้ทำหน้าที่นี้เรียบร้อยด้วยดีมาตลอด ต่อมาได้ย้ายเมืองสงขลาจากสทิงพระมายังหัวเขาแดงซึ่งมีชัยภูมิป้องกันตนเองได้ดีกว่า

ในสมัยสุลต่านสุไลมาน บุตรของตะโตะโมกอล ได้ส่ง ฟาริซีน้องชายซึ่งเป็นปลัดเมืองมาสร้างเมืองใหม่ที่เขาชัยบุรี เพื่อป้องกันศัตรูที่จะมาโจมตีเมืองสงขลาทางบก ภายหลังได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมืองพัทลุง และได้ย้ายเมืองพัทลุงออกจากเมืองสงขลาตั้งแต่นั้น และตั้งเมืองอยู่ที่เขาชัยบุรีตลอดมาจนกระทั่งสิ้นกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ.2310

ในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ได้มีการย้ายสถานที่ตั้งเมืองอีกหลายครั้งและได้ยกขึ้นเป็นเมืองชั้นโทในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในช่วงนี้เมืองพัทลุงมีผู้นำที่มีความสำคัญในการสร้างความเจริญและความมั่นคงให้กับบ้านเมืองหลายท่าน อาทิ พระยาพัทลุง (ขุนคางเหล็ก) พระยาวิชิตเสนา (ทองขาว) พระยาอภัยบริรักษ์ (จ้อย จันทรโรจนวงศ์) ส่วนประชาชนชาวเมืองพัทลุงก็ได้มีบทบาทในการร่วมมือกับผู้นำ ต่อสู้ ป้องกันเอกราชของชาติมาหลายครั้ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ. 2328 - 2329) พม่าจัดกองทัพใหญ่ 9 ทัพ 1 ใน 9 ทัพ มีเกงหุ่่นแมงยีเป็นแม่ทัพยกลงมาตีทางใต้ ตีได้เมืองกระบุรี ระนอง ชุมพร ไชยา และนครศรีธรรมราช ตามลำดับ

ร่วมมือจากพระมหาช่วยแห่งวัดป่าลีโลยก์ ได้รวบรวมชาวพัทลุงประมาณ 1,000 คน ยกออกไปตั้งขัดตาทัพที่คลองท่าเสม็ด จนกระทั่งทัพของสมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท วังหน้าในรัชกาลที่ 1 ทรงยกกองทัพมาช่วยหัวเมืองปักษ์ใต้ ทัพพม่าแตกหนีไป พระมหาช่วยได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ลาสิกขาแล้วแต่งตั้งเป็นพระยาทุกขราษฎร์ช่วยราชการเมืองพัทลุง นอกจากสงครามกับพม่าแล้วชาวพัทลุงยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติในหัวเมืองภาคใต้ เพราะปรากฏอยู่เสมอว่าทางเมืองหลวงได้มีคำสั่งให้เกณฑ์ชาวพัทลุง พร้อมด้วยเสบียงอาหารไปทำสงครามปราบปรามกบฏในหัวเมืองมลายูเช่น กบฏไทรบุรี พ.ศ.2373 และพ.ศ.2381 ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของเมืองพัทลุง ทางด้านการเมือง การปกครองในอดีตเป็นอย่างดี

ครั้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิรูปการปกครองเป็นแบบเทศาภิบาลใน พ.ศ. 2437 และได้ประกาศจัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราชขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2439 ประกอบด้วยเมืองต่างๆ คือ นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา และหัวเมืองทั้ง 7 ที่เป็นเมืองปัตตานีเดิม สำหรับเมืองพัทลุงแบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอกลางเมือง อำเภออุดร อำเภอทักษิณ ขณะนั้นตัวเมืองตั้งอยู่ที่ตำบลลำปำ จนกระทั่ง พ.ศ. 2467 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองพัทลุงมาอยู่ที่ตำบลคูหาสวรรค์ในปัจจุบัน เพื่อจะได้อยู่ใกล้เส้นทางรถไฟ และสะดวกในด้านติดต่อกับเมืองต่างๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน เมืองพัทลุงได้มีการย้ายเมืองหลายครั้ง สถานที่เคยเป็นที่ตั้งเมืองพัทลุงมาแล้วได้แก่

โคกเมืองแก้ว	ปัจจุบัน หมู่ที่ 4 ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน
บ้านควนแร่	ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง
เขาชัยบุรี(เขาเมือง)	ปัจจุบัน เขต 3 ตำบล คือตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง
ท่าเสม็ด	ปัจจุบัน ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จ.นครศรีธรรมราช
เมืองพระรถ	ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อ.เมืองพัทลุง
บ้านควนมะพร้าว	ปัจจุบัน หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อ.เมืองพัทลุง
บ้านม่วง	ปัจจุบัน หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อ.เมืองพัทลุง
บ้านโคกสูง	ปัจจุบัน หมู่ที่ 4 ตำบลลำปำ อ.เมืองพัทลุง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดระเบียบบริหารส่วนภูมิภาคเป็นจังหวัดและอำเภอ ได้ยกเลิกการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ทำให้เมืองพัทลุงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งในปัจจุบันจังหวัดพัทลุง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองพัทลุง อำเภอกวนขนุน อำเภอเขาชัยสน อำเภอปากพะยูน อำเภอกงหรา อำเภอตะโหมด อำเภอป่าบอน อำเภอศรีบรรพต อำเภอป่าพะยอม อำเภอบางแก้ว และกิ่งอำเภอศรีนครินทร์

นอกจากด้านการเมืองการปกครองแล้ว สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เมืองพัทลุงเคยมีชื่อเสียงในการเล่นพื้นเมือง คือหนังตะลุง มโนราห์ ลิเกป่า ส่วนด้านศาสนา ได้มีการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีต มีการพระราชทานพื้นที่พระกัลปนา วัดเขียนบางแก้ว วัดสทัง วัดพะโค๊ะ เพื่อบำรุงรักษา วัดให้เจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา

ชื่อเมืองพัทลุง

ในสมัยก่อนชื่อเมืองพัทลุง ไม่ได้เขียนอย่างที่ปรากฏให้เห็นจากหลักฐานพบว่าบนเหรียญอู๊แปะพัทลุงพ.ศ. 2426 เขียนว่า พัททะลุง และพัตลุง ในเอกสารของไทย ใช้ต่างกันมากมายได้แก่ พัดทะลุง พัดทลุง พัทธลุงพัตลุง พัทลุง พัทลุง ในเอกสารเบอร์นีของอังกฤษสมัยรัชกาลที่ 3 เขียนว่า Bondelun และ Merdelong ของนายลามาร์ วิศวกรชาวฝรั่งเศส สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เขียนว่า Bourdelun ความหมายของชื่อเมือง หมายถึงเมืองช้างหรือเมืองเกี่ยวเนื่องด้วย ช้างซึ่งตรงกับชื่อเท็จจริงหลายประการ คำว่า “พัต-พัท-พัทธ” ยังไม่อาจ ทราบได้ว่าคำเดิมเขียนอย่างไร คำไหน ทราบเพียงว่าใช้เป็นคำขึ้นต้น ส่วนคำพื้นเมืองที่เรียกว่า “ตะลุง” แปลว่าเสา ล่ามช้างหรือไม้หลักผูกช้างชื่อบ้านนามเมืองของพัทลุงที่

เกี่ยวกับช้างมีมากหรือจะเรียกว่าเป็น“เมืองช้าง”ก็ได้ โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลาในแถบชะรัดซึ่งอยู่ติดกับเทือกเขาบรรทัด มีช้างป่าชุกชุม และในตำนานนางเลือดขาวตำนานเมืองพัทลุงกล่าวว่า ตาสามโม ยายเพชรเป็นหมอสตำหมอเฒ่านายกองช้าง เลี้ยงช้าง ส่งเจ้าพระยากรุงเทพทุกปี ต่อมาพระกุมารกับนางเลือดขาวก็ได้รับมรดกเป็นนายกองเลี้ยงช้างส่งส่วย ซึ่งในปัจจุบันชาวบ้านบางส่วนยังคงนับถือ “ตาสามช้าง”

เว็บไซต์จังหวัดพัทลุง <http://www.phatthalung.go.th/>

ข้อมูลทั่วไป	
ชื่ออักษรไทย	พัทลุง
ชื่ออักษรโรมัน	Phatthalung
ชื่อไทยอื่นๆ	เมืองลุง
ผู้ว่าราชการ	นายวิญญู ทองสกุล (ตั้งแต่ พ.ศ. 2554)
ISO 3166-2	TH-93
ต้นไม้ประจำจังหวัด	พะยอม
ดอกไม้ประจำจังหวัด	พะยอม
ข้อมูลสถิติ	
พื้นที่	3,424.473 ตร.กม. ^[1] (อันดับที่ 58)
ประชากร	514,492 คน ^[2] (พ.ศ. 2555) (อันดับที่ 49)
ความหนาแน่น	150.24 คน/ตร.กม. (อันดับที่ 28)
ศูนย์ราชการ	
ที่ตั้ง	ศาลากลางจังหวัดพัทลุง ถนนราเมศวร์ ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง 93000
โทรศัพท์	(+66) 0 7461 3409
โทรสาร	(+66) 0 7461 3409

คำขวัญประจำจังหวัด

"เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน"

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ดอกพะยอม ดอกไม้ประจำจังหวัดพัทลุง

ธงประจำจังหวัด

กิโลเมตร หรือ 2,140,295.60 ไร่ เป็นพื้นดิน 1,919,446 ไร่ และเป็นพื้นน้ำ 220,850 ไร่ (กรมแผนที่ทหาร 2534 ; กรมการปกครอง, 2541) นับเป็นจังหวัด ที่มีเนื้อที่มากเป็นอันดับที่ 10 ของภาคใต้และเป็นอันดับที่ 58 ของประเทศไทย

มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชะอวด อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอควนเนียง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลาและอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสิงหนคร อำเภอสทิงพระ อำเภอกระแสดินธุ์ และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอควนกาหลง และกิ่งอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล อำเภอปะเหลียน อำเภอย่านตาขาว อำเภอนาโยง อำเภอเมืองตรัง อำเภอห้วยยอด และอำเภอรังษฎา จังหวัดตรัง

ชื่ออำเภอ	ตำบล
อำเภอเมือง	ตำบลคูหาสวรรค์ ตำบลเขาเจ็ยก ตำบลท่ามิหรำ ตำบลโคกชะงาย ตำบลนาท่อม ตำบลปรางหมู่ ตำบลท่าแค ตำบลลำปำ ตำบลตำนาน ตำบลควนมะพร้าว ตำบลร่มเมือง ตำบลชัยบุรี ตำบลนาโหนด ตำบลพญาขัน
อำเภอกงหรา	ตำบลกงหรา ตำบลชะรัด ตำบลคลองเฉลิม ตำบลคลองทรายขาว ตำบลสมหวัง
อำเภอเขาชัยสน	ตำบลเขาชัยสน ตำบลควนขนุน ตำบลจองถนน ตำบลห่านโพธิ์ ตำบลโคกม่วง
อำเภอตะโหมด	ตำบลแม่ขรี ตำบลตะโหมด ตำบลคลองใหญ่

ชื่ออำเภอ	ตำบล
อำเภอควนขนุน	ตำบลควนขนุน ตำบลทะเลน้อย ตำบลนาขยาด ตำบลพนมวังค์ ตำบลแหลมไตนด ตำบลปิ่นแต ตำบลไตนดด้วน ตำบลคอนทราย ตำบลมะกอกเหนือ ตำบลนางตุง ตำบลชะมวง ตำบลแพรกหา
อำเภอปากพะยูน	ตำบลปากพะยูน ตำบลคอนประตู ตำบลเกาะนางคำ ตำบลเกาะหมาก ตำบลฝาละมี ตำบลหารเทา ตำบลคอนทราย
อำเภอศรีบรรพต	ตำบลเขาย่า ตำบลเขาปู่ ตำบลตะแพน
อำเภอป่าบอน	ตำบลป่าบอน ตำบลโคกทราย ตำบลหนองธง ตำบลทุ่งนารี ตำบลวังใหม่
อำเภอบางแก้ว	ตำบลท่ามะเตี๋ย ตำบลนาปะขอ ตำบลโคกสีก
อำเภอป่าพะยอม	ตำบลป่าพะยอม ตำบลลานข่อย ตำบลเกาะเต่า ตำบลบ้านพร้าว
อำเภอศรีนครินทร์	ตำบลชุมพล ตำบลบ้านนา ตำบลอ่างทอง ตำบลสำลีนธุ์

สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ

สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นภูเขาและที่ราบสูง ทางด้านตะวันตกอันประกอบด้วย เทือกเขาบรรทัด มีระดับสูงจากน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 50 - 1,000 เมตร ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ เช่น สวนยางพารา สวนไม้ผลและไม้ยืนต้น ถัดลงมาทางด้านตะวันออกเป็นที่ราบสลับที่ดอน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 0 - 15 เมตร บริเวณนี้ส่วนใหญ่ปลูกข้าว ยางพารา มะพร้าว พืชผัก และพืชไร่ชนิดต่างๆ โดยมีอัตราความลาดชัน 1: 1,000 จากทิศตะวันตกมาสู่ทิศตะวันออกของจังหวัด

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศมี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน และฤดูฝนได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1,853.5 มิลลิเมตรต่อปี จำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 154 วันต่อปี อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 29.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 26.7 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.14 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์อยู่ระหว่าง 75 - 83 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉลี่ย 78.7 เปอร์เซ็นต์ และความเร็วลมประมาณ 1-2 เมตรต่อวินาที ปริมาณการระเหยของน้ำประมาณ 3.3- 5.5 มิลลิเมตรต่อวัน

เทือกเขาบรรทัด แหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารและชีวิต

เมืองอู่ข้าวอู่น้ำแดนใต้แห่งสยาม จากอดีตถึงปัจจุบัน

ผืนดินจรดทะเลสาบสงขลา หล่อหลอมวิถีชีวิตคนเมืองลุง

ผืนแผ่นดินและผืนน้ำอันอุดมสมบูรณ์ หล่อเลี้ยงสรรพชีวิต

ทำเนียบผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง

รายพระนาม รายนาม	พุทธศักราช
1. พระยาพัทลุง (ขุนคางเหล็ก)	2315 - 2332
2. พระศรีไกรลาศ	2332 - 2333
3. พระยาวิจิตรเสนา (ทองขาว)	2334 - 2360
4. พระยาพัทลุง (เผือก)	2360 - 2369
5. พระยาอุทัยธรรม (น้อยใหญ่)	2369 - 2382
6. พระยาอภัยบริรักษ์ (จ้อย จันทโรจน์วงศ์)	2382 - 2393
7. พระยาอภัยบริรักษ์ (ทับ)	2394 - 2410
8. พระยาอภัยบริรักษ์ (น้อย)	2410 - 2431
9. พระยาอภัยบริรักษ์ (เนตร)	2431 - 2446

10.พระสุรฤทธิ์ภักดี (คออยู่ที่ ฦ ระนอง)	2446 - 2447
11.พระศิริธรรมบริรักษ์ (เย็น สุวรรณปัทมะ)	2447 - 2449
12.พระแก้วโกรพ (หมี ฦ กลาง)	2449 - 2450
13.พระกาญจนดิษฐ์มณี (อวบ ฦ กลาง)	2450 - 2451
14.พระยาอุดรกิจพิจารณา (สุด สารสุทธิ)	2452 - 2454
15.พระยาวุฒิปากภักดี (ข้าง ช่างเผือก)	2455 - 2456
16.หม่อมเจ้าพระสพประสงค์ (ชุมพล)	2456 - 2456
17.หลวงวิชิตเสรี (หงวน ศตะรัตน์)	2457 - 2458
18.พระวิชิตสรไกร (ทองสุก ผลพันธ์)	2458 - 2464
19.พระคณาภัยสุนทร (สา สุวรรณสาร)	2464 - 2475
20.พระสาครบุรานุรักษ์ (ปรีก สุวรรณนานนท์)	2475 - 2476
21.พ.อ.พระยาสุรเดชมณฑิต (ชิต ยูณเดมีย์)	2476 - 2477
22.ขุนประสงค์สุขการี (สมบุญ ลากเจริญ)	2477 - 2479
23.หลวงปราณีประชาชน (ลาก หงษเวศ)	2479 - 2485
24.ขุนพิเศษนครกิจ (ชูป กลิ่นสุนทร)	2485 - 2486
25.หลวงอรรถวิจิตรจรรยารักษ์ (กังวาน วงษ์สกุล)	2486 - 2487
26.ร.อ.ขุนสุรจิตจตุรงค์ (สุรจิต อินทรกำแหง)	2488 - 2489
27.นายสุวรรณ รื่นยศ	2489 - 2490
28.หลวงอรรถวิรัชพจนกร (กรุง อรรถวิรัช)	2491 - 2493
29.นายลิขิต สัตยายุทธ์	2493 - 2495
30.นายจันทร์ สมบูรณ์กุล	2495 - 2497

31.นายชูสง่า ไชยพันธ์	2497 - 2498
32.ขุนพัฒนานนุรักษ์ (ประจักษ์ วงษ์รัตน์)	2498 - 2499
33.พ.ต.อ.บุญนรงค์ วัฒนนายนต์	2499 - 2500
34.นายพันธ์ สายตระกูล	2500 - 2501
35.นายวิชาญ บรรณโสภีรัฐ	2501 - 2503
36.นายสวัสดิ์ มีเพียร	2503 - 2508
37.นายนิรุต ไชยกุล	2508 - 2509
38.นายสมัค ปทุมานนท์	2509 - 2512
39.นายมนัส เจริญประสิทธิ์	2512 - 2514
40.พลตรีสุวรรณ อินทุลักษณะ	2514 - 2517
41.นายจำลอง พลเดช	2517 - 2518
42.นายบำรุง สุขบุษย	2518 - 2519
43.นายดิเรก ดิเรกวัฒนะ	2519 - 2521
44.ร้อยตรีกิตติ ประทุมแก้ว	2521 - 2523
45.นายนิพนธ์ บุญญภัทโร	2523 - 2526
46.เรือตรีสุกรี รัชศรีทอง	2526 - 2529
47.ร้อยตรีอนุกุล สุภาไชยกิจ	2529 - 2531
48.พันตรีชอบ มงคลรัตน์	2531 - 2533
49.นายสมพงศ์ ศรียะพันธ์	2533 - 2535
50.นายไพโรจน์ พรหมสาส์น	2535 - 2537
51.นายประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์	2537 - 2539

52.นายสุวิช รัตนะรัต	2539 - 2540
53.นายนิรันดร์ชัย เพชรสิงห์	2540 - 2542
54.นายไพศาล แก้วประสม	2543 - 2544
55.นายอำนาจ สวงนาม	2544 - 2546
56.นายประจักษ์ สุวรรณภักดี	2546 - 2549
57.นายสุเทพ โกลมภมร	2549 - 2552
58.นายวิญญู ทองสกุล	2552 - 2552
59.นายวินัย ครุวรรณพัฒน์	2552 - 2553
60.นายพิสิษฐ บุญช่วง	2553 - 2554
61.นายวิญญู ทองสกุล	2554 - ปัจจุบัน

ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

1.งานประเพณีแข่งโพนลากพระ (ชักพระ)

นิยมทำกัน ทั่วไปในภาคใต้ ในช่วงเดือน 11 (แรม 1 ค่ำ เดือน 11) การลากพระมีอยู่ 2 ลักษณะ ตามความเหมาะสมของภูมิประเทศ คือ ลากพระทางบกและลากพระทางน้ำ สำหรับจังหวัดพัทลุงเป็นการลากพระทางบก ซึ่งจะมีการตีโพน (กลอง) เพื่อควบคุมจังหวะในการลากพระ ขบวนพระลากของแต่ละวัดก็จะมีผู้ตีโพนอยู่บนขบวน และเมื่อผ่านวัดต่างๆ ก็จะมีการตีโพนท้าทายกัน ทำให้มีการแข่งขันตีโพนเกิดขึ้น และทางจังหวัดพัทลุงก็ได้จัดให้มีการแข่งขันตีโพนขึ้นเป็นประจำทุกปี ในเทศกาลลากพระเดือน 11

โพน หรือที่รู้จักกันว่า กลอง นั้นเอง

การแข่งขันตีโพน

ชาวบ้านต่างร่วมใจกันลากพระในงานประเพณีลากพระ

ประเพณีลากพระ หรือชักพระ ส่งเสริมความสามัคคี

2. การละเล่นชั้ดตัม

ประเพณีชั้ดตัมมีที่มำอันเกี่ยวข้องกับประเพณีลากพระกล่าวคือ ในสมัยพุทธกาลเมื่อพระพุทธเจ้า เสด็จกลับจากจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ลงมายังโลกมนุษย์ซึ่งตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จะมีพุทธศาสนิกชนรอ เข้าเฝ้าเพื่อถวายภัตตาหารแด่พระพุทธองค์ แต่เนื่องจากพุทธศาสนิกชนมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถถวายภัตตาหาร ได้อย่างใกล้ชิด จึงได้มีการนำไปไม้มาห่อหุ้มภัตตาหาร ซึ่งเรียกกันว่า "ข้าวตัม" หรือ "ตัม" และพยายามโยนตัมเหล่านั้นให้ลงบาตร แต่การโยนทำให้ตัมพลาดไปถูกเหล่าพุทธศาสนิกชนด้วยกันเอง ต่อมาจึงกลายเป็นการละเล่นชั้ดตัม และพัฒนาเป็นการแข่งขันด้านไหวพริบ และความรวดเร็วว่องไวในการชั้ดและหลบหลีกตัมซึ่งจัดทำอย่างพิเศษ (ใช้ข้าวตากผสมกับทรายห่อด้วยใบตาลเป็นรูปตะกร้อสี่เหลี่ยม) การละเล่นชั้ดตัมต้องอาศัยความกล้าหาญเป็นอย่างมาก เพราะถ้าไม่สามารถหลบหลีกตัมของคู่ต่อสู้ อาจจะเป็นอันตรายได้ ปัจจุบันการชั้ดตัมหาคู่ได้ค่อนข้างยาก ทางจังหวัดพัทลุงจึงได้จัดให้มีการแข่งขันชั้ดตัมรวมอยู่ในงานประเพณีแข่งโพนลากพระใน เดือน 11 ด้วย

3. ประเพณีชิงเปรต

เป็นงาน ประเพณีซึ่งจัดขึ้นในเทศกาลสารทไทย ปีหนึ่งจะมีการจัดงานชิงเปรตขึ้น 2 ครั้ง คือในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 อีกครั้งหนึ่ง ตามคติโบราณที่เชื่อกันมาว่า ผู้ตายไปแล้วนั้นมิจำนวนไม่น้อย ไปตกนรกหมกไหม้ เพราะเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ได้ทำบาปไว้มาก ผู้ที่ตกนรกนี้ชาวพัทลุงเรียกว่า "เปรต" ครั้นพอถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ยมบาลจะปล่อยตัวเปรตเหล่านี้ออกจากนรกมาบนโลกมนุษย์ เพื่อรับเซ่นสังเวจจากญาติพี่น้องของตนเอง และจะอยู่ได้จนถึงวันแรม 15 ค่ำเดือน 10 เท่านั้น จะต้องกลับลงนรกในวันนี้ ด้วยคตินี้เอง ชาวเมืองพัทลุงจึงจะพากันไปทำ บุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องของตน โดยจัดสำหรับเครื่องคาวหวานใส่สำหรับไปถวายพระ พร้อมกับนำขนมและอาหารคาว หวานอีกส่วนหนึ่งตั้งไว้ตรงปากทางเข้าวัดเรียกว่า "ตั้งเปรต" พอทำบุญเสร็จก็มีการชิงเปรต คือมีการแย่งอาหารคาวหวานและขนมที่ตั้งไว้ โดยถือว่าการแย่งหรือชิงเครื่องเซ่นสังเวจเปรตบรรพบุรุษนั้นกินแล้วจะโชคดี พิธีชิงเปรตนี้จึงทำกันครั้งแรก ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ถือเป็นวันต้อนรับเปรตที่ขึ้นมาจากนรก และทำอีกครั้งในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ถือเป็นการส่งเปรตกลับสู่นรก

4. งานวันอนุรักษ์มรดกไทยและงานมหรหรรรมชิงแชมป์หนึ่งตระกูล

เป็นงานที่จัดขึ้นในช่วงต้นเดือนเมษายนของทุกปี กิจกรรมภายในงานจะเป็นการจัดนิทรรศการการละเล่นพื้นบ้าน ปักขี้ไต้ และการประกวดหนึ่งตระกูลซึ่งได้รับความสนใจจากศิลปินพื้นบ้านเข้าร่วมการ ประกวดมากมาย งานดังกล่าวนี้จะจัดขึ้น ณ บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัดพัทลุง

การแกะตัวหนัง

การเซตหนังตะลุง

5.โนรา นาฏศิลป์เมืองใต้

เป็นการละเล่น พื้นเมืองภาคใต้ที่มีมาแต่โบราณ ประมาณอายุตามที่หลาย ๆ ท่านสันนิษฐานไว้ตกสมัยศรีวิชัย หรือไม่ก็ราวพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นอย่างน้อย ด้วยกาลเวลาผ่านมานานเช่นนี้ ทำให้ประวัติความเป็นมาของโนราเล่าผิดเพี้ยนกันจนกลายเป็นตำนานหลายกระแส เล่าโดย ชุนอุปถัมภ์นรากร(โนราพุ่มเทว) อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ความว่า พระยาสายฟ้าพาดเป็นกษัตริย์ครองเมือง ๆ หนึ่ง มีชายชื่อนางศรีมาลา มีธิดาชื่อนวลทองสำลี วันหนึ่ง นางนวลทองสำลีสุบินว่ามีเทพธิดามารายรำให้ดู ทำรำมี 12 ท่า มีดนตรีประโคมได้แก่ กลอง ทับ โหม่ง ฉิ่ง ปี่ และแตระ นางให้ทำเครื่องดนตรี และหัดรำตามที่สุบินเป็นที่ครึกครื้นในปราสาท

กระแสที่ 2 เล่าโดยโนราวัด จันทรเรือง ตำบลพังยาง อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา ความว่า เมืองปัญญาเจ้าเมืองชื่อท้าวแสงอาทิตย์ ชายาชื่อ กฤษณา มีโอรสชื่อ ศรีสุธน มีชายาชื่อกาหนม มีพรานป็นหนึ่งคน ชื่อบุญสิทธิ์ พรานออกป่าล่าเนื้อมาส่งส่วยทุก 7 วัน ครั้งหนึ่งหาเนื้อไม่ได้ แต่ได้พบนาง 7 คน มาอาบน้ำที่สระอโนตต ครั้นกลับมาเฝ้าพระราชอาและทูลว่าหาเนื้อไม่ได้ จึงถูกภาคทัณฑ์ว่าหาหาเนื้อไม่ได้อีกครั้งเดียว จะถูกตัดหัว พรานจึงคิดจะไปจับนางทั้ง 7 มาถวายแทนสัก 1 คน ครั้งหนึ่ง ขณะนางทั้ง 7 คนอาบน้ำที่สระอโนตต พรานบุญลักปีกหางนางโนรา แล้วไปขอร้องพญานาคเกลามาช่วยจับพญานาคนี้เดิมเคยถูกครุฑเฉี่ยว พรานบุญได้ช่วยชีวิตไว้ ครั้นพรานขอร้องจึงให้การช่วยเหลือ พรานนำนางโนราไปถวายพระศรีสุธน พระศรีสุธนรับไว้เป็นชายา ต่อมาเข้าศึกเมืองพระยาจันทรยกมาตีปันจา พระศรีสุธนออกศึก แล้วตามไปปราบถึง เมืองพระยาจันทรอยู่ข้างหลัง นางกาหนมหาอุบายจะฆ่านางโนรา โดยจ้างโจรให้ทำนายว่า พระศรีสุธนมี พระเคราะห์จะไม่ได้กลับเมือง ถ้าไม่ได้ทำพิธีบูชาญี่ให้เอานางโนราเผาไฟ นางโนราจึงอุบายขอปีกหางสวมใส่เพื่อรำให้แม่ผัวดูก่อนตาย และให้เปิดจาก 7 ตับเพื่อรำถวายเทวดา นางรำจนเพลินแล้วบินหนีไปเมืองไกรลาศ พระสุธนตามไปจนได้รับกลับเมือง

กระแสที่ 3 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงอ้างถึงหลักฐานอันเป็นตำนานที่ได้ไปจากนครศรี ธรรมราช ดังปรากฏในหนังสือตำนานละครอิเหนาว่า”ในคำไหว้ครูของโนรามีก่ากล่าวถึงครู เดิมของโนราที่ชื่อขุนศรีทธาอยู่ในกรุงศรีอยุธยา มีความผิดต้องราชทัณฑ์ ถูกลอยแพไปเสียจากพระนคร แพลอยไปติดอยู่ที่เกาะสีชัง พวกชาวเรือทะเลมาพบเข้า จึงรับไปส่งขึ้นที่เมืองนครศรีธรรมราช ขุนศรีทธาจึงได้เป็นครูฝึกโนรา ให้มีขึ้นที่เมืองนครเป็นต้นมา”

โนรารุ่นเยาว์ สืบสานนาฏศิลป์แดนใต้

การแสดงมโนราห์ที่นับวันจะหาดูได้ยาก